

Potiskanje trupel po Kolpi

Čakić Katja

Ob opravljanju terena ob reki Kolpi so domačini iz vasi Učakovci, Kovačji Grad in Vukovci pogosto omenjali, da v zadnjih mesecih migranti redkeje pridejo preko reke, pri čemer še vedno prihaja do **utopitev** v reki (glej [4D database](#)). Ob tem so dejali, da naj bi nekateri domačini trupla migrantov potiskali čez mejo, na hrvaški del reke in obratno, saj si ne želijo „stroška“, ki ga prinašajo obdukcije in pokopi umrlih posameznikov. Takšno početje so kot povsem neutemeljeno govorico zavrnilo na bližnjem komunalnem podjetju.

Čeprav gre verjetno le za govorico, potiskanje umrlih migrantov čez mejo ne izkazuje le povsem distanciranega in dehumaniziranega odnosa do pokojnih tujcev, temveč nakazuje na odnos, ki jih imajo prebivalci na obeh straneh Kolpe med seboj. Odnosi med prebivalci na obeh straneh Kolpe so bili namreč po pripovedovanju domačinov pred osamosvojitvijo Slovenije in razpadom Socialistične federativne republike Jugoslavije veliko bolj tesni. Sogovorniki in sogovornice so izpostavili, da je bilo v preteklosti med njimi veliko porok, precej družin je živelo na obeh straneh zdajšnje meje, obiskovali so iste šole in se pogosto družili ne glede na to, na katerem bregu Kolpe so živeli. Stiki, ki so se spletli med prebivalci na obeh straneh Kolpe, niso bili le sorodstveni, temveč tudi poslovni. Mnogi Hrvati so začeli delati v kovinskopredelovalnih, živilskopredelovalnih in tekstilnih obratih v Metliki, Črnomlju, Semiču in Vinici (Zupančič 1999: 41-42). Tudi obrtniki so v iskanju dela velikokrat odhajali čez mejo. Največkrat so to bili trgovci, brivci, gostilničarji in drugo, dekleta s slovenske strani pa so pogosto odhajala v večja mesta na Hrvaškem, kjer so delale kot služkinje (Riman in Škiljan 2018: 428).

Kasneje, ob vzpostavitvi državne meje, so se čezmejni stiki zmanjšali, začeli pa so se vse bolj ločevati na osnovi etnične pripadnosti. Po besedah domačinov v preteklosti ni bilo prisotno razločevanje med „nami“ - Slovenci in „njimi“ - Hrvati, šele kasneje, ko je prišlo do osamosvojitve Slovenije, so začeli vse bolj izpostavljati razlike na podlagi pripadnosti eni ali drugi državi.

Podobne spremembe opaža tudi Duška Knežević Hočevar, ki je v 90. letih raziskovala v dolini zgornje Kolpe in je – med drugim – ugotavljala, kako je državna meja vplivala na odnose med lokalnimi prebivalci. Njeni sogovorniki in sogovornice so kot negativne učinke novo vzpostavljene meje omenjali, med drugim:

„Ni več prijateljstva, kot je bilo prej (...) Nastal je velik problem v zvezi s šolanjem; na primer otroci iz Hrvatskega morajo sedaj obiskovati osnovno šolo v Čabru, kar je dlje, namesto prejšnje šole v Osilnici, kar je neprimerno bližje; Da bi prišel v kraj, ki je v isti državi, moram iti skozi dve carini; Medsebojni odnosi so se zelo ohladili; Postali smo bolj zaprti (...) Med nami se je vzpostavil občutek tujosti (...) Čuti se duh nacionalnosti; na primer, kaj vi [Hrvatje] tu delate; Naši sosede [Slovenci] so postali bolj brezbržni, za njih je vse poceni; Ne hodimo več tako pogosto čez mejo kot prej; na primer prej smo šli tudi desetkrat na dan, če je bilo potrebno“ (Knežević Hočevar 1999: 162).

Tudi sama sem na terenu s strani nekaterih domačinov slišala za podobne občutke in izkušnje ob vzpostavitvi meje. Ena izmed sogovornic je izpostavila, da se ji zdi pravzaprav žalostno, da so se odnosi tako drastično spremenili in da je meja prinesla številne prepreke kot je na primer tudi obiskovanje šol in drugih podobnih institucij, ki so bolj oddaljene. Mnogi otroci so namreč obiskovali šolo, ki jim je bila bližje, ne glede na to, ali se je nahajala na slovenski ali hrvaški strani. Po osamosvojitvi Slovenije pa učenci niso več mogli obiskovati šol v bližini, temveč v tiste, ki so bile znotraj državnega ozemlja, čeprav so bile lahko bolj oddaljene (Riman in Škiljan 2018: 432).

Opazno je tudi, da se je z osamosvojitvijo Slovenije lokalno prebivalstvo začelo vse bolj posvečati etničnim vprašanjem, medenični odnosi pa so začeli v ljudeh vzbujati veliko nemira. Čeprav je po ugotovitvah Jerneja Zupančiča (1999) večina sicer menila, da se čezmejni odnosi niso spremenili, pa je bil manjši odstotek mnenja, da so se poslabšali (1999: 45). Na osnovi terenske raziskave bi lahko sklepala, da se je ta manjši odstotek v zadnjih desetletjih povečal, saj so številni Slovenci, živeči ob Kolpi, svoje neposredne sosede na Hrvaškem, s katerimi si delijo zgodovino skupne države, pogosto videli kot tujce. Posledično pa so ljudi, ki prihajajo iz veliko bolj oddaljenih krajev, videli kot še bolj tuje.

18. 6. 2024.

Literatura

Knežević Hočevar, Duška. 1999. *Družbena razmejevanja v dolini zgornje Kolpe. Domačinska zamišljanja nacije in lokalitete*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.

Riman, Barbara in Filip Škiljan. 2018. "Rijeka i planina, granica i ljudi. Studija slučaja života pograničnog stanovništva Donjekupske doline i Žumberačkog gorja". *Historijski zbornik* 71/2: 401-439.

Zupančič, Jernej. 1999. "Bela Krajina". *Geographica Slovenica* 31: 39-53.